

Політична, просвітна і господарська часопись.

Виходить ще тиша в суботу.

Редагує: Д-р СТЕПАН БАРАН.

ПЕРЕДПЛАТА: В Австрії й Угорщині: річно 6 мар., піврічно 3 мар., чвертьрічно 1.50 мар. Подорожче число коштує у Львові 18 сот., на провінції 12 сот.
За границею „Свобода“ коштує на цілий рік: В Німеччині 6 марок; в Росії 2 рублі; в Америці 2 долари.
Адреса Редакції і Адміністрації: „СВОБОДА“, Львів, Ринок ч. 10., II. поверх.

Ч. 46.

Львів, субота, дня 11. падоліста 1916.

Рік XX.

На переломі.

Заповідь відокремлення Галичини.

Урядова „Віденська Газета“ з 5. с. м. оголошує отсе Цісарське Найвишнє відручне письмо:

Любий д-ре Кербер!

По думці договору, заключеного межі мною і Його Цісарською Величністю німецьким Цісарем буде з областей Польщі, визволених нашими хоробрими військами з під панованя Росії, утворена самостійна держава з дідичною монархією і конституційною формою правління.

При сій нагоді думаю зі зворушенням серцем про багато доказів віддана й вірності, яких ділав я аз Мого Прозріння від краю Галичини, як також про багато великих і тяжких жертв, які мусів понести сей край, виставлений на найзавзятійший напір неприятеля в теперішній війні в інтересі побідної оборони східних границь Монархії і які за невияють йому тривкий титул до Моєї найгерцязійшої батьківської оліки.

Є отже Моєю волею в хвилі, коли повстає нова держава, пізчобіжно з сим розвитком річий також краєви Галичині надати прав самостійного урядованя своїх краєвих справ аж до повної миру того, що годить ся з його приналежністю до цілости держави і з її користю і дати сим назелено Галичині заповуку і національного і господарського розвитку.

Подаючи Вам до відомости сей Мій намір, поручаю Вам в ціли законного здійсненя його в роботі і предложити мені відповідні внесеня

Відень, 4. падоліста 1916.

Франц Йозиф в. р.
Кербер в. р.

Проклямація в справі утвореня Польського Королівства.

В неділю, 5. с. м., оголошено в Люблинським генерал-губернаторстві отсю проклямацію:

До мешканців Люблинського генерал-губернаторства!

Його Цісарська Величість Цісар Австрії й Апостольський Король Угорщини і Його Цісарська Величість німецький Цісар, переняті сильною вірою в кінцеву побіду їх оружя й оживлені бажанем, щоби польським областям, які їх хоробрі в йска серед тяжких жертв вирвали з під російського панованя, утворити щасливу будучність, умовили ся, щоби з тих областей отворити самостійну державу з дідичною монархією і конституційною формою правління. Докладнійше уста-

новлене границь Польського Королівства застерігаєть ся.

В прилученю до обох союзних держав нове королівство знайде заповуку, яких потребує для свобідного розвитку своїх сил.

У власній армії мають далі жити славі традиції польського війска давних часів і память про тих хоробрих Поляків, які в теперішній великій війні брали участь. Організація, вишколене й управа сеї армії будуть управильнені на основі спільного порозуміня.

Союзні Монархи мають незтомну надію, що бажаня що до державного й національного розвитку Польського Королівства від тепер сповнять ся при вказанім узглядненю загальнополітичних відносин Європи, як також при узглядненю користности й безпеченства їх власних країв і народів.

А великі держави, які від заходу межують з Польським Королівством, з радостю будуть грядіти, як на їх східні й границі повстає й розвиває нова держава, вірна і щаслива, яка тішить ся зі свого національного життя.

З Найвишнього Приказу Його Цісарської Величності Цісаря Австрії й Апостольського Короля Угорщини.

Генерал-губернатор Кук.

Зовсім таку саму проклямацію оголошено того самого дня в Варшавським генерал-губернаторстві, яку видав іменем німецького цісаря Вільгельма II. німецький генерал-губернатор в Варшаві Безетер.

Дві українські заяви.

Заява Української Парламентарної Репрезентації.

Віденська *Нае Фрає Пресе* з 5. с. м. містить отсю заяву української парламентарної репрезентації:

„Парламентарні заступники української нації ридили вчера цілий день, після чого прийняли одностайно отсю резолюцію:

З огляду на вісти з авторитативних жерел про намірене нове упорядковане державно-правних відносин в Галичині в напрямі розширеня краєвої автономії зглядно відокремлення сього коронного краю,

українська парламентарна репрезентація в імени українського народа Австрії рішучо застерігаєть ся проти всякої зміни в тім зміслі,

єважає її за найбільш небезпечну для українського народа, як також за крайне шкідливу для австро-угорської монархії,

застерігаєть ся з найбільшим натиском проти того, що таке нове упорядковане перегадить ся без порозуміня з українською нацією.

Поручаєть ся президії безпроводочно повідомити всі міродатні круги монархії про одноцільне становище цілого українського народа в сій справі.“

Стало ся. Не пора і не місце висказати в сій хвилі се, що думає український нарід. Заяви двох наших політичних організацій — Народного Комітету і Української Парламентарної Репрезентації, виясняють на разі наше ставовище в тій справі.

Іде ту о будучність українського народа в Австрії, котрої ми маємо не тільки право, але і обовязок боронити. Передовсім сей обовязок лежить на нашій парламентарній репрезентації, яка — ми певні сего — сей обовязок в історичній переломовій хвилі сповнить так, як сего вимагає наша народна честь і добро українського народа.

До історії поділу Галичини.

Справа поділу Галичини на дві окремі часті, східну українську зі столицею Львовом і західну польську з головним містом Краковом не нова. Треба знати, що титулом прилучення українських земель бувшої польської держави (теперішньої східної Галичини) до Австрії підчас першого розбору Польщі в р. 1772, було те, що колись в 13. столітті на українським князів престолі в Галичидів коротко син угорського короля і з тої причини тодішня австрійська цїсарева Марія Тереса як наслідниця угорських королів піднесла претенсії до східної Галичини і прийняла титул королеви Галичини і Володимирії (Володимир, місто на Волини на півн. захід від Бродів, був столицею князівства володимирського, яке опісля злучило ся з князівством галицьким). В титулятурі австрійських цїсарів є ще нині титули давніших наших українських галицько-володимирських королів (князь галицький Данило прийняв титул короля), натомість нема титулу давніших польських королів, що є доказом, що Австрія не уважала Галичини в хвилі її прилучення до Австрії польським краєм. Для західної часті теперішньої Галичини, давнішого краківського і сандомирського воєводства, не придумано навіть окремої назви і назву Галичини від українського міста Галича перенесла Австрія і на Мазурів.

Поділ Галичини на два окремі краї, український і польський, переведено сейчас по третім поділі Польщі в 1795 р. Столицею польської провінції (губернії), що сягала по Вислу, був Краків, столицею української провінції (губернії) був Львів. Такий

поділ тривав до р. 1803 і тоді обі провінції злучено в одну зі спільним губернатором у Львові.

Зі справою поділу краю (границею мав бути Сян) на дві часті стрічаємо ся знова в 1847 р. Дня 27. лютого 1847 р. вийшло найвисше цїсарське рішення про поділ Галичини на дві окремі губернії, української зі столицею у Львові і польської зі столицею в Кракові; до української губернії мала належати і Буковина.

Розпочали ся вже приготування до того поділу, коли прийшов памятний рік 1848, в яким в наслідок революції скасовано панщину і надано конституцію.

Дня 25. цвітня 1848 р. цїсарським патентом проголошено першу австрійську конституцію, а вже 2. мая 1848 р. галицькі Українці, користаючи з конституції, оснують у Львові українське краєве політичне товариство Головна Руська Рада, котре між найголовнішими домаганнями українського народа ставить на першій місци поділ Галичини.

Головна Руська Рада в короткім часі зібрала в краю між нашим народом тисячі підписів і вислала меморіяли (просьби) до цїсаря, до міністрів і до парламенту. Таких меморіялів вислала Головна Руська Рада протягом року 1848 і 1849 кілька і в кождім з тих меморіялів домагала ся в імени українського народа поділу краю на часті українську і польську, представляючи слушно, що тільки в сей спосіб Україні стають справді горожанами австрійської держави, а добробут і просвіта підуть у них вперед.

Проти сеї роботи Головної Руської Ради виступили Поляки, що через поділ Галичини бояли ся стратити пановане над нашим народом і зачали робити різні тайні заходи на цїсарським дворі, у міністрів, а в парламенті виступили проти того навіть явно. Парламентарних послів засипали Поляки різними брошурами, зверненими проти поділу Галичини, кажучи, що поділ Галичини загрожує просвіті, поступови, свободі, згоді і всім людським добрам.

В р. 1849 розв'язано державний сойм (парламент), що радив не у Відні але в Кромержи на Моравії, так що парламент не ухвалив сам окремої сталої конституції. Зате дня 29. вересня 1850 р. сам цїсар Франц

Йосиф I. надав краєвий статут (краєву конституцію) для Галичини, яким Галичину поділив на три краї (провінції); на чисто польський зі соймом в Кракові (Мазури), на мішаний українсько-польський, обнимаючи середущу Галичину зі соймом у Львові і на чисто український (Поділе і Покуте) зі соймом в Станиславові. На чолі всіх трьох округів мав стояти один памісник у Львові, а на чолі окремих округів мали стояти президенти. Право ухвалювали закони мав кождий сойм з окрема, розумієть ся, кождий для свого округа. Тільки деякі справи (а їх було мало) були признані загально-краєвими і однаково мали бути полагоджені у всіх трьох соймах. На випадок, яки сойми у спільних справах не погодили ся, тоді мав справу рішати центральний виділ краєвий, зложений з 15 членів (по 5 з кождого сойму) і з 18 вибраних окремо до полагоджен сеї справи членів соймів, яких кождий сойм вибирав по 6.

Наведений краєвий статут з 1850 р. не вповні вдоволив наш нарід, бо ми все домагали ся поділу Галичини на дві часті, на руську і польську з окремими намісниками, але був таки кроком в нашу користь. Не диво, що тодішні Поляки

виступили завзято і проти сего краєвого статута і він остаточно не увійшов в жите, бо в році 1851 скасовано конституцію в цілій австрійській державі.

Доперва 20. жовтня 1860 року вийшов цїсарський диплом про поновне введення конституції, який право ухвалювання законів давав головно краєвим соймам, а не парламентам, як є тепер. Про поділ Галичини не було там згадки, бо Галичина мала стати під панованем одинокого краєвого сойму.

Згаданий щойно цїсарський диплом, котрий також не увійшов в жите, змінею цїсарським патентом з дня 26. лютого 1861. Тим патентом заведено остаточно і тривало конституцію в нашій державі. Сей патент надав широкі управлення парламентам у Відні, а краєві сойми зішли на другий план. Про поділ краю не згадуєть ся в сїм патенті.

Остаточно відносини нашої монархії управильнено конституцією з 21. грудня 1867 р., коли монархію поділено на дві держави: австрійську і угорську. Австрійська держава

ІВАН ФРАНКО.

На святоюрській горі.^{*)}

Дня 30. жовтня 1655.

I.

Сонце хилить ся, на львівські мури скося позира,
та в його проміню сяє
святоюрська гора.

А по ній, мов чорні плями,
чорні згарища стирчать,
і край шляху верб безликих
бовваніє довгий ряд.

Серед згарищ білі шатри
Тиснуть ся з усіх боків,
наче білі печерий
з під обпалених пенеків.

Поміж шатрами купками
похожають козаки,
блискотять до сонця списи
і червоні шапки.

Де-де в шатрах чути стогін,
де де пісня залуна,
бряск бандури, крик сторожі
та гукає чабана.

З святоюрської дзвінниці
на вечерню вдарив дзвін, —
гнуць ся голови козачі,
Богу віддають поклон.

А в низу на львівських вежах
інші дзвони на той гук
відгукнулись, наче голос
полетів із рук до рук.

А при церкві святоюрській
на саміському шпилі
край шатра під грубим дубом
товариство при столі.

Бут Богдан, козацький батько,
і полковників аж п'ять,
і Іван Виговський писарь
розмовляючи сидять.

Праворуч гетьмана гості,
королівські послі,
що від Яна Казимира
подарунки принесли.

То колишній кум гетьманів,
Любовицький, що колись
гостював у Чигирині,
поки війни ті знялись.

Обік него ще пан Грондзкий
бистрим оком наче шур,
огляда козацькі сили
і немудрий львівський мур.

Стихли дзвони святоюрські,
писарь кубки наливав,
і заслухались присутні
на гетьманській слова.

II.

„Пане куме Любовицький, —
мовив хмурачесь Богдан, —
чарку! За стару знайомість!
Поки пинить ся сей збан!

Мовиш, що король аж плакав
пишучи отсі листи?
Так його болять нещастя
України — мовиш ти?

Випий! — Плакав? Єзуїти
люблять плакати, та сей плач
іншим палить душу й тіло...
Випий куме, і пробач

сі слова! Говориш, буцім
признавав король і сам,
що обіцявав богато,
не сповнив нічого нам.

Так чогож тепер ще хоче?
Чом на нас він наріка,
буцім з нашої причини
крови поплила ріка?

Буцім то Річпосполиту
підкопали ми одні
і в величню ту будову
люті вкинули огні?

Пане куме Любовицький,
я шаную маєстат,
та король, що так говорить,
сам є маєстату кат.

Бо його слова найперші
здають брехню кінцю, —
бож він зна, що не з добра ми
зачали війну отсю, —

що терпіли ми знущання
від панів предовгий час,
що нас хлопами вzywали,
канчуками сікли нас, —

забирали нашу працю,
зневажали нам жінок,

*) Зі збірки: Із днів журби. Львів 1900.

(17 країв) має спільний парламент у Відні і окремі сойми в кожному краю. Головне законодавство належить до парламенту. Галичина остала і тутки краєм неподіленим. Поляків і се не вдоволило і вони раз у раз і в резолюціях в галицькій соймі і у внесеннях польських послів у Відні домогали ся того, щоби з Галичини зробити окреме королівство (як се тепер на Угорщині), в якім начатну власть виконували би не цісарські міністри у Відні, але польські урядники у Львові, відвічальні перед соймом і щоби з ніякою справою не можна було удавати ся до Відня.

Перед приступленем до порядку рада прийняла до відома, що буковинська національно-демократична партія вислала як відпоручників до Загальної Української Ради на місце перешкоджених делегатів о. Т. Драчинського, О. Поповича і І. Семаки — Миколу Спицула, Теодора Іваницького і д-ра Миколу Дрогомирецького. Опісля голова здав звіт з діяльності президії, обговорюючи подрібно всі заходи в політичних, культурних та господарських справах. З окрема подав до відома отсе: Президія Загальної Української Ради відбула нараду з намісником Ділдером про примусову і масову евакуацію, інтернованя в Талергофі, виплату воєнних відшкодовань та належитостей за чинитьби, перенесене одної з українських гімназій з занятих східно-галицьких міст до західної Галичини, реституоване прав української мови на залізницях, відновлене видаваня „Народної Часописи“ і ин., поробила заходи в справі нових податків і належитостей, щоби східну Галичину і Буковину звільнити від сих тягарів на протяг трех літ по заключеню мира. В сій справі була нарада президії Загальної Української Ради, скріпленої представниками наших фінансових і господарських інституцій, з президентом міністрів гр. Штірком і міністром скарбу д-ром Летом. Дня 30. вересня відбула ся нарада з міністром просвіти д-ром Гусарком в справі шкіл для виселенців у Відні, в Празі та в баракових таборах. — Голова Загальної Української Ради відбув нараду з гр. Штірком, жадаючи виясненя про причину і предмет авдиенції д-ра Білінського і д-ра Бобжинського у цісаря і одержав „успокоючу“ відповідь. Президія поробила заходи в справі інтернованя митр. Шептицького в Суздалі, в двох напрямках: щоби одержати за посередництвом еспанського посольства автентичні вісти про положене митрополита; щоби за посередництвом Америки, апостольського престола і ин. жадати увільненя митрополита. — Президія Загальної Української Ради дала почин до скликаня всіх українських парламентарних послів і членів палати панів з Галичини і Буковини. Ся нарада відбула ся і заявила ся одноголосно за скликанем парламенту і делегацій. — Президія виговорила письменно представлене до української справи та наших домагань для мадярського політичного світа, звертаючи увагу на заінтересоване Угорщини в розв'язі українського питання. — В справі положеня наших виселенців в Гмінді та пошестних недуг в таборі інтервенювала

президія в долішно-австрійськїм намісництві та в управі бараків. — З нагоди зміни міністерства президія внесла представлене з домаганем представника українського народа в Коронній Раді і порішила, щоби всі українські парламентарні послі вислали до президента міністрів міжпартійну депутацію з представників обох країв, яка має предложити новому міністерству домаганя австрійських Українців, Загальна Українська Рада предложить опісля президентови міністрів наши домаганя в загально українських справах.

В назязаню до сего звіту вивязала ся широка політична дискусія, яка тривала два засіданя. Забирали голос: В. Темницький, А. Жук, д-р Е. Левицький, д-р Л. Цегельський, д-р О. Колесса і Я. Весоловський. В дискусії порушено між иншими „поголоски“, про намірену зміну державно-правного становища Галичини. З огляду на сі поголоски прийнято до відома, що депутація парламентарна українських послів з обох коронних країв і всіх партій має в найближшій часі явити ся у президента міністрів д-ра Кербера і зажадати виясненя, що до найближших намірів в українській справі.

З огляду на се, що перед автентичним виясненем намірів правительства в Загальній Українській Раді недостає основи до занятя становища супроти нового міністерства, не запали наразі в сій справі рішення.

Президіяльний звіт і політична дебата заняли оба дні засіданя і через те дальші справи денного порядку не прийшли під обрану.

Найближше засідане Загальної Української Ради буде скликане письменно, щоби по одержаню заяви зі сторони нового правительства в українській справі Загальна Українська Рада могла порішити, яке становище має заняти та якої політичної лінії на будуче придержувати ся.

СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА НАРОДНИЙ ФОНД!

Дякуи належить відсилати під адресою: Краєвий Союз Кредитовий у Львові, Ринок ч. 10, на вкладкову книжечку ч. 5000 з дописною „Народний Фонд“.

З Загальної Української Ради.

Засідане Загальної Української Ради відбуло ся в днях 26. жовтня і 1. листопада у Відні під проводом голови д-ра Костя Левицького.

не пускали нас до церкви,
а гонили у шинку, —

що хати палили вбогі
і рубали нам садки, —
пан із паном посварить ся,
терплять горе козаки.

Навіть в душі нам залізи
забжали на кінці,
віру змінюють, що наши
в ній жили діди й вітці.

„Туркогреками“ нас лають,
замикають нам церкви...
Православний — нехрещений
і невінчаний живи.

Ще й біскупів святокупів
шлюють, щоб брали нас за чуб,
унією називають
силуваній з Римом шлюб...

Сто сот громи, пане куме!
Тут не стало нам терпцю...
На погибель живодерам!
Випий, куме, ще й отсю!

III.

„Пише нам король: „Свідчу ся
ранами Христа й хрестом,
що бажав я все сповнити
як прирік вам, та не міг“.

Ха, ха, ха! Король хрестом нам
клявсь, а чорт махнув хвостом,
і змазав ту клятву! Знаю,
знаю тих чортів усіх!

Мовиш куме, що на сеймі
промовляв король за нас,

натяжав на наши кривди,
вказував направи час, —

та шляхецтво закричало,
та магнати заревли,
та підплачені ними
і підпоєні послі
королеви лютих гвалтом
добалакать не дали...

Вірю сьому. Та щі з того?
Що тепер робити вам?
Як король ваш віхоть, що ж є
за ціна його словам?

По що з ним нам умовлять ся,
Бога клятвами дрочить,
коли в сеймі йому навіть
мови не дадуть скінчить?

Сам скажи, мій куме: що нам
тракувати з помелом?
Годі вже вам нас водити,
як ту кітку за стеблом!

Як захочемо правдивий
із Ляхами мати мир,
знайдемо панів, що в Польщі
старші, ніж Ян Казимир.

Але се не швидко буде!
Поки стане нам шаблюк
і пицалі семипядні
не впадуть із наших рук.

поти йтиме на Вкраїні
чортів танець на-в-завід,
аж козацький або ляцький
до останка згине рід.

Плакав ваш король? Най плаче,
як не вміє ради дати!

Світова війна.

На російсько-румунських фронті.

Згальне положене на російсько-румунськїм фронті, який тепер треба вважати за фронт одноцільний, не зайшли в посліднім тижні ніякі значні зміни. На Волині, в східній Галичині над Нараївкою, в лісних Карпатах та на полуднево східній румунській гра-

Не над нами, над собою
він повинен би ридать.

І отсю Річпосполиту
най оплакує! Най зна:
бачила страшні події,
гірших ще діжде вона!

То не спис козацький рану
їй глибоку завдав,
то лиш тріснув струп поганий,
що від давна набирив.

Як тепер його не витнуть
і не згоять — мясо й кість
він розточить, і все тіло
і житє все ваше з'їсть.

Троха витяли ми струпа —
тих бутних короденят
Вишневецьких, Конєцьпольських,
Калиновських, як їх звать...

Варті ми за се від Польщі
надгороди, а не кар...
О, бо доки тут їх панства,
то й кінця не буде чвар.

Щоб я був лихим пророком
та спімигть мої слова:
коли з сеї хуртовини
вийде Польща ще жива

і як силою магнати
в гріб її не покладуть,
то самі її сусідам
на поталу продадуть“.

IV.

„Пане куме Любовицький,
випиймо по чарці ще!“

ниці обосторонні змагання ішли даліше, але боєва лінія не посунула ся замітно в нічию користь. Москалі мали намір підняти наступи на більші розміри, та скінчило ся тільки на плянах і на тім, що кинули часть своїх війск на румунсько-семигородську границю, про що згадують звіти союзних армій.

Війна в Румунію стає що раз більше подібна до сербської війни. Але трудности, які стрічає Румунія, є навіть більші, бо брак її воєнного досвіду. Відтяжуюча російська офензива на волинсько-галицько-буковинським фронті має малі вигляди. Союзні армії стоять там так сильно, що проломане фронту вимагає величезних приготвлень і жертв. З сеї причини не можна там сподівати ся в найближшій будучности ніяких більших ділань зі сторони Москалів. Натомість боротьба на румунським фронті буде що раз більше завзата, бо прийшла там вже часть російських війск, а і самі Румуни без боротьби не будуть уступати зі своїх становищ. Тепер в російській головній квартирі радять над переміщенням війск; сумніваємо ся однак, чи Москалі вишлють значнійші сили для оборони Румунії, коли не хотять ослабити своїх становищ в Галичині і на Волини. На північ від Припети позиційна війна.

На італійським фронті.

З початком сего місяця розпочали Італійці нову офензиву на Побережю на схід від Сочі, головню в долині Віпнави. До бою кинули вони значні сили піхотні, приготвлени вперед їх приступи довготривалим і сильним артилерійським огнем. Незначні місцеві успіхи, які досягнули Італійці в часі сеї офензиви, не стоять в ніяким відношеню до їх втрат. Наші війська, хоч в дуже трудних становищах, видержують італійські приступи. В останніх битвах відзначили ся між иншими 15 (тернопільський) і 41 (черновецький) полки піхоти. Нова велика битва на Побережю ще не покинчена.

На Балкані.

Последній тиждень не приніс нам ніяких важних відомостей з Балкану. В Добруджі Румуни і Москалі уступають даліше на північ. Доси не звісно, чи будуть боронити північної части Добруджі, що лежить напроти Бесарабії над устем Дунаю до моря, чи перейдуть на другий бік до Румунії і Росії; за-

границь дописи доносять, що Москалі таки хотять ся оти ся в Добруджі і що до Добруджі висилають значнійші сили. Чи се правда, покаже найблизша будучність. — В Македонії припинено офензиву французьких, англійських і сербських війск; більших битв там тепер не було. — В Альбанії спокій.

На заході.

Французько-англійська офензива над Сомою триває даліше, однак без замітних успіхів. Натомість під Верден Німці були змушені опустити крім форту (верку) Дуомон ще і другий форт Во, подаючи ся добровільно на приготвлані становища в заді. З утратою тих двох фортив німецьку офензиву на Верден можна вважати за зкінчену. Про пролом німецького фронту нема однак мови.

На авійських фронтах.

Не було нічого гідного уваги.

Низше подаємо звіти австро-угорського і німецького генерального штабу за час від 31. жовтня до 6. падолиста с. р. включно.

Звіти австро-угорського генерального штабу.

Війна з Росією і Румунією.

(31|10). Фронт архикн. Карла: Під Оршовою і по тім боці гір на полудневій границі Семигороду боротьба триває даліше. Атаки Румунів на північ від Черначевів і на північ від Камполонга остали без успіху.

На східній угорській границі і в лісних Карпатах також вчера було розмірно спокійно.

Австро-угорські і німецькі сили генерала Фалькенгайна від 10. жовтня полонили 187 офіцерів і 9930 жовнірів. Добича вносить 37 гармат, 47 маш. крісів, один прапор, багато воєнного матеріалу.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Під Липицею Долішною німецькі війська, а на полудне від Бережан турецькі війська заволоділи сильно укріпленими неприятельськими становищами, при чім 4 офіцери і 170 жовнірів та

9 машинових крісів попало ся в руки атакуючих війск. Під Любачівкою на Волини відперто російські наступи.

(1|11). Фронт архикн. Карла: На захід від долини Предеалу вдало ся нашим відділам вдерти ся в неприятельське становище, при чім здобуто 10 піхотних гармат і 17 машинових карабінів. На полудневій схід від провалу Червоної Вежі зискано на терені.

Фронт кн. Леопольда Баварського: По сильним артилерійським підготвленью пробував ворог, як стемніло, заволодіти знов становищами на східнім березі Нараївки, які втратив 30. жовтня. Мимо п'ятикратного масового приступу наші становища оборонили ми в цілости. Так само не вдали ся сильні наступи проти турецьких війск. Над Бистрицею Солотвинською прогнано огнем неприятельські відділи.

(2|11). Фронт архикн. Карла: На полудневій схід від провалу Червоної Вежі зробили ми даліші поступи. Австро-угорські і німецькі війська, що борють ся на полудне і на полудневім заході від Брашо на неприятельській землі відперли румунські наступи.

На полудневій Буковині в області Чапуля успішні підприємтя перед становищами.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Німецькі війська армії генерала полковника Терстіянского виперли неприятеля під Вітином (на голудне від Солотвина) із сильно укріпленого становища. Ми полонили 22 офіцерів, 1500 жовнірів, 10 машинових крісів і 3 метавки мін.

(3|11). Фронт архикн. Карла: На північній Молдавії Румуни рушили вчера до наступу в богатых місцях. Всюди їх відперто. Посуваючи ся за неприятелем, наші війська на полудневій схід від провалу Червоної Вежі і на полудневій захід Предеалу знова зискали на терені. На східнім семигородським фронті і в лісних Карпатах боєва діяльність була мала.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Над Солотвинською Бистрицею боротьба в області перед становищами: над Нараївкою Росіяни в сімох масових наступках старали ся добути назад становища, які втратили дня 30 жовтня в лосен наших союзників. Всі приступи неприятеля зломано, причім завдаю йому незвичайно тяжкі втрати. На полудне від Гудевич над Стоходом стрілецька команда австрійської оборони краювої відогнала передну російську сторожу.

Щире серце гріє чарка,
а нещире най пече!

Мовиш: „Киньмо звади й свари,
все, що роз'єднало нас,
вимажимо з серця память
давних кривд, гірких ураз!“

„Вольні з вольними, в любови,
як брат з братом, з другом друг,
рука в руку, межа в межу,
у двох тілах один дух...“

Гарні се слова, їй Богу!
Проникають в кров і кісткі.
Сам старий Сильвестер Косів
чутливійших не повість.

Пане куме мій, ти мудра,
дуже вчена голова, —
та мене за дурня маєш,
кажучи такі слова.

Добре знаєш, се принада,
свіжий, так сказати, хробак,
щоб по ній козачька шука
зачепилась вам на гак.

Куме, куме! Не трепли ся!
Не кленись та не молись!
Слухай радше приповідки,
що малим я чув колись.“

V.

„Був собі колись господар,
маз і поле і садок,
гарну хату і худобу,
п'іл чи мало колодок,

жінку добру, челядь вірну,
дещо гроший під ключем,

так що завиділи люди,
називали богачем.

Був у него вуж домашний,
що нікого не кусав,
і свобідно всюди лазив:
у ночі корови ссав,

а на день йому господар
від нетямної пори
ставив молоко солодке
у мищині край нори.

Вуж сей, то було хозяйське
щастє: і з роси й з води
в двір плило добро, сторичний
плід давали всі труди.

Пречудово скот плекав ся,
всім на диво родив хліб,
родив сад, роїлись пчоли,
мов лопатою хто гріб

до двора достатки всякі,
а нещастя вірвертав:
град у всім селі збив поле,
при його границі став;

пошесть там не зазірала
ні до хат ні до хліва,
обминала двір пожежа,
поле сарана й мишва.“

VI.

„Аж ось скоїло ся лихо!
Хлопчик був в хаті тій,
син господаря, плазунчик,
батьків любчик і пестій.

От раз мати на сніданє
для коханого синка

на долівці положила
у мищині молока.

Хлопчик їсть і роаливає,
от звичайно як дитя:
запах молока привабив
і вужа з його кута.

Він приповз і став хлєптати
молоко, але в гніві
хлопчик бац! вужа ударив
ложкою по голові.

Вуж не привичний до бійки
звив ся грізно, засичав,
і мов блискавка дитину
ідовитим зубом втяв.

Зверещав страшенно хлопчик:
батько зо страхом прибіг,
зараз зрозумів, що сталось,
та порадити не міг.

За вужем в скаженій злости
кинув ся, хотів убить,
та вуж бачучи погрозу,
в яму криєть ся в ту мить.

З буком надбіга господар,
вуж у ямі майже ввесь,
тільки хвіст іше з надвору
спішно в яму волочесь.

Не міркуючи богато
люто вдарив чоловік,
і вужев небораці
до крихітки хвіст відсік.

Та біди тим не поправив:
від отруйного жала
до доби його дитина
Богу духа віддала.“

(4|11). Фронт архикн. Карла: північній Волощині неприятель вів далі атаки. Поминувши те, що він назад здобув пограничну гору Реска в області на полудневий захід від Предеалу, але ми вдержали проти найвзятійших наступів, полонили над 250 Румунів. На східній границі Семгороду скріплева діяльність румунської артилерії.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Коло Богородчам ц. і к. стрілецька команда натерла несподівано та російські перезні сторожі і зрівнала з землею їх становища. Над Нараївкою німецькі батальони знов здобули приступом кілька російських ровів і вдержали їх проти завзятих наступів.

(5|11). Група Макензена: Група австро-угорських моніторів дня 3 с. м. висадила на сушу на дунасьмі острові Дій і на противний румунським березі відділи, які виперли неприятеля і забрали йому дві гармати і 4 воби муніції. Румунську підмогу приневлено до утєчі.

Фронт архикн. Карла: На захід від провалу Сузду Румуни без успіху провадили свої наступи. На полудневий схід від провалу Червоні Вежі ми зискали на терені.

На полудневий захід від Предеалу, німецькі і австро-угорські війська в завзятім бою добули сильно укріплене і сильно боронене становище Кляучету, а йдучи швидко за неприятелем добули ще другу неприятельську лінію. Ми полонили 14 офіцерів і 647 коніріа. Таким робом загальна добича боїв на полудне від Предеалу підвсичила ся на 1747 бранців, 8 гармат і 20 машинових крісів.

В граничній області на схід від Кронштадту неприятель знов виходить до приступу.

В околиці Тельгіє наш фронт відперто на двох місцях близько о 2 км. взад.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Не стало ся нічого важного.

(6|11) Фронт архикн. Карла: Румунські наступи в північній Молдавії остали також вчера без ніякого успіху. На полудне, вий схід від провалу Червоні Вежі ми зискали на терені і взяли гору Ля Осну. В граничній області Бодзи, Коль Бекаш і Толькіс ведуть ведуть ся даліше бої.

На схід від Кірлібаби заволоділи відділи хоробрих жовнірів з Терезіенштадту п. п. ч. 42 і піші відділи в швидкім приступі височиною Дедуль, причім ми взяли 100 полонених і 1 метавку мін.

Група кн. Леопольда Баварського: Нічого важного.

Війна в Італії.

(3|10). Части фронту в Побережу є острілювані артилерійським і міновим огнем, якого сила змінює ся. В Тироли відперто приступ батальонів альпінів на Гардіналь, в Фасанських Альпах, при чім неприятель поніс значні втрати.

(1|11). На полудневім крилі фронту Побережа за вчерашній день підняв ся ворожий огонь артилерії й мін знов до великої сили. Від 3 год. в ночі почала неприятельська піхота в долині Віппави і на височині Красу добирати ся до наших становищ; де вважала наші розстрілені рови за пригожі до наступу, там почала також наступати, одначе відперто її замикаючим огнем або протинаступом. Вечером огонь ослаб, одначе в ночі розпочав ся знов з великою силою.

Італійські летуни кинули на Дуттуле Сесана і Мрамаре численні бомби, не спричиняючи одначе замітнійшої шкоди.

Капітан Шінцель зістрілив над заливом Панцано італійський літак системи Карпонія.

(2|11). В області Гориції почала ся нова італійська офензива. II і V італійські армії, які доповнено від часу послідних великих боїв новими військами, атакують на бік від Гориції. Перший загальний приступ відперто завдяки геройству наших війск. Коли сильний артилерійський огонь перед полуднем скріпив ся до незвичайної нагальності, пішла неприятельська піхота коло полудня до приступу.

В долині Віппави мали бути за всяку ціну добути гори на схід від Вертойбици. Сім неприятельських бригад на вузкім просторі відперто тут зовсім. На північній часті височини Красу слідував зараз після год. 11. масовий наступ італійської піхоти, який спершу зискав на терені поза нашою найбільше вперед висуненою лінією окружуючі протинаступи наших війск виперли знова Італійців, але Льоквіша остала в неприятельських руках.

На полудневій часті височини ми удержали ся на всіх становищах мимо шалених атаків.

В успіху вчерашньої битви взяли визначну участь касинтійський полк піхоти краювої оборони ч. 27 і богатий досвідом західно-галицький полк загального ополчення ч. 32. Вони відперли неприятельські наступи і встояли

ся перед величезною перевагою. Також полки 41. і 11. заслугоють на всякі похвали. Ми полонили понад 1000 людей і добули 7 машинових крісів.

(3|11). На фронті битви в Побережу також вчера вели ся дуже завзяті бої. Витрачуючи величезні маси людей і муніції Італійці провадили даліше свої наступи. В долині Віппави наші становища в Пановицькім лісі коло Собер і на схід від Вертойби знова були ціло завзятих атаків. Всюди успіли ми відперти неприятеля. Полк загального ополчення з Гююла ч. 2. і дальмтинський полк піхоти краювої оборони ч. 23 ставляли як найбільше завзятий опір. На височині Красу здержано в області Льоквіци новий масовий наступ, який був спрямований через гору Печінка і здовж шляху до Констаневица. Неприятель поніс притім незвичайно тяжкі втрати. Дві батерії, які вдержали до послідного, попали ся в руки неприятеля, коли вже люди і коні знемогли ся. В полуднево східній часті височини перед фронтом хоробрих полків; австрійського 32 полку загального ополчення і полків пхоти 15 і 98 зломано всі неприятельські атаки.

(4|11). По тяжких боях 1. і 2. с. м. передполудне 3. с. м. минуло на фронті битви в Побережу без більшої боевої діяльності, але по полудні зросла знов зацінна діяльність Італійців. На Красі наш замикаючий огонь здавив кількарізкові розмахи неприятеля до наступу. Неприятель мимо безчисленних проб, не міг піде зискати на терені. В долині Віппави вечером рушили наперед великі неприятельські сили аж до наших становищ між Вертойба і Бігліні. Швидко потім протинаступом відзискали ми всі рови. Перед засіками в місцевостях Свята Катерина Дамбер кроваво здомило ся кілька безуспішних наступів берсалтерів. Число полонених від 1. с. м. підвсичило ся на 3500.

(5|11). На височині Красу Італійці вчера спрямували головні свої зусилля проти наших становищ в полудневій часті височини. Сим разом околиця Яміяно була огнищем боротьби. Наші окопи були від рана острілювані сильним огнем, який більшав перед кожним приступом пхоти. Всі приступи, зокрема послідний, якого пробував неприятель ще о год. 8 вечером, зломані перед нашими лініями, причім неприятель поніс незвичайно тяжкі втрати. В інших частях боевого фронту триває даліше артилерійська боротьба з незміною силою.

VII.

„Сумував страшенно батько і ходив зовсім недуж, та в норі своїй від раки мучив ся не менше й вуж.

А хоч рана й загоїлась, він безхвостий, нездоров відцурав ся хати, стайні і подвіря і коров.

Та з ним разом давне щасте улетіло зо двора: ниви витовк град у літі, висушила степ жара,

хижа гусинь сад обіла, від зарази скот попух, в хату слабість загостила, мов погіяв смерті дух.

Що робити? Рада в раду: до ворожки вдав ся він, чи не скаже, що за ворог є причиною тих змін?

Поворожила ворожка на бобах, чи на зірках, тай говорить: „Сам ти друже, сам біду на себе стяг.

„Був приятель в тебе щирий, що від зла тебе стеріг, але першої образи ти стерпіть йому не міг.

„Ти його зневажив тяжко, тяжко гнівається він, — ну, а гнів його, мій друже, се причина всіх відмін,

„І нема тобі ратунку, пропадеш увесь до тла, доки в вуглі твого дому гнів той мов огонь пала.

„Лиш одна тобі порада: всьому гніву дати стрим і перепросить ся щиро із приятелем старим“.

VIII.

„От тепер згадав господар, як неумро се вчинив, що в безумному розпалі так вужа він поранив.

І подумав: „Конче треба знов перепросити ся з ним, бо погине вся худоба, все добро піде як дим“.

Мовив жінці: „А постав но край норі вужови знов молока, а чей вернув би знов у дім наш, до коров“.

І поставила хозяйка у мищині молска, та вуж вилонзе, наїсть ся, і до ями знов тіка.

А господарю що днини гірше й гірше, хоч умри! От він раз вужа підглянув, як той повз собі з норі.

І говорть: „Вужу любий! Що се враз на нас зайшло? Чиж то сердитись нам треба? Забуваймо гнів і зло!

Що минуло, те пропало, хоч і я нам допекло; жиймо, як жили давнійше, щоб знов добре нам було“.

Вуж на се відмовив: „Годі! Що було, те загуло. Але як забути горе, що по серці нам пройшло?

„Аджеж ти коли згадаєш, що твій син в землі гние, то рука свербить, щоб тімя розторочити моє.

„А і я коли погляну на відсічений свій хвіст, то огруйним зубом в тебе вгриз сяб, так лютоє алість.

„Ти скажи: як нам єднатись? Як тобі був любий син, так мені мій хвіст. Даремно тут шукать причин, провин.

„Не навернеть ся до мене твоє серце, ні моє не навернеть ся до тебе, поки память в нас жие.

„То найкраще нам розстать ся. Ти собі в своїм дворі жий без мене, я без тебе проживу в своїй норі“.

IX.

„Пане куме Любовицький, ти розумна голова, то ти певно й без поясень зрозумів отсі слова.

(611). На Побережжю сила італійських наступів зменшала ся. Відповідно до масового ужиття піхоти, були її втрати незвичайно тяжкі. Вчора був артилерійський огонь більше оживлений коло Білії, Гуді Льог і на захід від Яміяно. Коло Білії відперто огнем наступу піхоту.

Звіти німецького Генерального штабу. На сході.

(3110). Фронт кн. Леопольда Баварського: Досвіта Росіяни після короткого збільшення огня заатакували наші становища над Шарою під Крошином. Їх кроваво відперто. На північний захід від Берестечка над горішнім Стиром боротьба в області перед становищами покінчила ся успішно для нас. На східнім березі Нараївки турецькі війська добули приступом кілька передних становищ неприятеля на північний захід від Молотова. Далше на полудне німецькі полки заволоділи важними становищами на горбах на захід від Красного Ліса і відперли протинаступи Росіяни. Полонено 4 офіцерів і 170 жовнірів та добуто 9 машинових крісів.

На полудневий захід від Станиславова наступ російських відділів остав без успіху.

Фронт архикн. Карла: На східнім фронті Семигороду спомій. В горах на полудневій границі мимо сильної мраки і хвилевої снігових бої тривали далше. На північ Камполонга кляло Верзени, на північ від Оршови Румуні даремно пробували добути назад забрані їх верхи.

Від 10. с. м. армія генерала піхоти Фалькенгайна полонила 151 офіцерів і 9920 жовнірів та добула 37 гармат, 47 машинових крісів і один прапор.

(111). Фронт кн. Леопольда Баварського: Росіяни після сильного острілювання артилерійським огнем, коли стало темно, виконали нагальні протинаступи на становища добути нами дня 30. с. м. на східнім березі Нараївки.

Ті наступи, п'ятикратно поновлювані, остали без успіху, а неприятель поніс кроваві втрати. Також турецькі війська удержали добутий терен проти сильних наступів, а швидко протинаступом виперли в однім місці неприятеля, який вдер ся до лінії. Над Солотвинською Бистрицею австро-угорські

війська відперли огнем неприятельські відділи.

Фронт архикн. Карла: В Семигороді положене на загаль не змінило ся. Важний успіх віднесли на захід від провалу Предеал австро-угорські війська, які вдерли ся до румунських станозищ і добули 10 гармат 17 машинових крісів. На полудневий схід від провалу Червоної Вежі наш атак зробив поступи.

(211). Фронт кн. Леопольда Баварського: В області груп війск генерала Лінзігена вестфальські і східно фризійські війська під проводом генерал майора фон Дітгурт добули приступом російські становища, висунені наперед на лівім березі Стохода під Витинцем і на полудне від тої місцевости Крім великих кровавих втрат, неприятель втратив в полонених 22 офіцерів і 1508 жовнірів та полишив в наших руках 10 машинових крісів і 3 метавки мін. Наші втрати малі. Далше на полудне під Олександрівкою привели ми із успішною стежною виправи 60 бранців.

Фронт архикн. Карла: В Карпатах успішні ділання проти передних становищ Росіяни на північ від Дорни Ватри. На східнім фронті в Семигороді положене не змінило ся. Наступи Румунів на союзні війська, які посунули ся за Альтшанц і провал Предеал, зломано, причім неприятель поніс значні втрати. Ми полонили 8 офіцерів і 200 жовнірів. На полудневий схід від провалу Червоної Вежі ведуть ся далше успішні для нас бої.

Група кн. Леопольда Баварського: Незвичайно великі втрати понесли Росіяни в даремних своїх зусиллях, повторюваних по сім разів, щоби відобрари нам становища на захід від фільварю Краснолісе (на ліво від Нараївки), які ми добули приступом 30. жовтня.

Фронт архикн. Карла: На полудневій фронті Семигороду відперто румунські приступи огнем і в бою на багнети. На полудневий захід від Предеалу і на полудневий схід від провалу Червоної Вежі пустили ся ми за неприятелем і полонили більше як 350 Румунів.

Фронт кн. Леопольда Баварського: Наші успіхи на ліво від Нараївки поширено здобутем дальших частий головного становища Росіяни на полудневий захід від фільварю Краснолісе. Удержано їх проти зусиль неприятеля відобрати ті становища.

Фронт архикн. Карла: В північній часті східного семигородського фронту

боева діяльність змова стала значнійша, однак доси не вивязали ся замітніші бої піхоти. На полудневій фронті відперто відокремлені рудунські наступи. Верх Реска на полудневий схід від провалу Альтшанц обсадив неприятель. На полудневий захід від Предеалу добули ми румунське становище, яке вже дня 2. с. м. були ми обсадили, йдучи за неприятелем, але слідуноюю ночі втралили. Більше як 250 Румунів попало ся там в наші руки.

(511). Фронт кн. Леопольда Баварського: Добре приготовлене не менше підприємств привернуло без наших втрат наше посідане села Мошейки (на схід від Годутишків). Неприятель полишив в наших руках більше як 60 бранців, кілька машинових крісів і метавок мін. Впрочім положене не змінило ся.

Фронт архикрязя Карла: В північній Семигороді добрили Росіяни місцеві користи у відвинку Гельгіе.

На полудневій фронті, бої що вели ся між Альтшанц і дорогою через провал Бодза ще не покінчені. Ми добули назад гору Росма!

Добутем Глябучету Балютуї доповнено дотеперішній успіх в напрямі наперед від провалу Предеал. Супроти того в наших руках є ціле становище Глябучету, дуже сильно збудоване, якого завзято боронено. Союзні війська взяли до неволі разом з полоненими вчора 14 офіцерами (в тім один командант полку) і 647 жовнірами взагалі 747 румунських жовнірів, добули 8 гармат і 20 машинових карабінів. На особливе признане заслужили діла нашого полку піхоти 188. При прятаню боевища, на північний схід від Камполонга поховано тільки між самими долинами Аргесулюй і Мергулюй 1000 Румунів.

В поступаючій наперед наступі на полудневий схід від провалу Червоної Вежі і в побідній боротьбі на захід від провалу Сурдук проти румунських відділів, які висунули ся наперед, взяли 150 бранців.

(611). Фронт кн. Леопольда Баварського. Не було ніяких важніших подій.

Фронт архин Кароля: Борби в відвинку Тедеш і межі дорогами до провалів в Альтшанц і Бодза: не було суцної зміни положення. На полудневий захід від Предеалу заняли ми гору Ля Ому, а на полудневий схід від провалу Червоної Вежі зробили ми великі поступи. З обох сторін доро-

Сей господар — ваша Польша,
а той вуж то козакі,
що на межах Польші скли
бісурманські карки,

що говклись по за пороги,
шибались на море, в Крим,
в очи хану і султану
дмухали пожарів дим.

І жилось тоді незгірше:
розживавсь богатством, Лях
за козацькими плечима,
а козак в степах, полях

був свобідний і крихітку
сказ отого молока,
що напратять, зберегати
помогла його рука.

Та счинилась сварка. Годі
тут шукать причини, провин;
нас боліло й вас боліло,
вам згіб син і нам згіб син.

Ну, скажи, як нам єднатись?
Як забути давне зло,
що кровавою межою
нам по серці церейшло?

Як-примусить до кохання
серце, що в нім веть ся гад?
Відки взять душі довіре,
що ззнала стільки зрад?

Ні, мій куме! Краше чисто
розмежуймо ся, як слід:
вам хай буде ваша Польша,
Україну нам лишіть.

Ви собі пануйте в себе
на вині та на меду;

ми, як Бог дасть, будем пхати
і без вас свою біду.

Так мене сто літ чи двісті,
наші рани заживуть,
спомини всіх кривд і сварок
у непамять попливуть, —

замість зрад і звад і сварок
набереть ся скарб новий
згідних діланий, спільних змагань
і сусідської любви, —

проїдемо велику школу,
та не сзуїтську, ні! —
запануєм кожний в себе,
станем розумом міцні, —

от тоді — коли вчаснійше
ваша Польша не згорить —
час настане, любий куме,
про єднане говорить*.

X.

„Морщиш брови? Сціпив зуби?
Дрож тобою потреся?
Мовиш: „Поки сонце зійде,
очи вижере роса?“.

Се можливе! Та признай ся,
чи не правду я кажу?
Єдність се: клемиць устами,
а ніж в пазусі держу?

Єдність се, що ти говориш
про братерство і любов,
і про слези королівські,
про пролигу марно кров,

і про те, що час позбутись
нам незгоди й лютих чепар, —

а ти сам, я добре знаю,
завтра ідеш до Татар,

будеш хана намовляти,
підкуляти мурзаків,
щоб напали на Україну
воювати козаків...

Ти поблід? Тремтиш? Не бій ся!
Знаю, добре знаю вас!
се є школа сзуїтська!
Та чиж се єднаня час?

Знаю добре: в тій самській
пазусі, де ти привіз
королівський лист до мене
повний клятв, упімнень, слів,

є ще другий королівський
лист до хана, у котрім
заклина його, щоб зараз
впав на мене наче грім,

щоб поміг йому козацьких
розтолочити гадюк...
Не тремти, мій куме! Ну ко,
ще раз чарочку до рук!

На розстане! Ідь щасливо!
Кланяйсь хаку й мурзакам!
Та скажи, що коней треба
й дамасценюк козакам.

Тож коли сього за много
в них, а власних їм голов
не шкода, хай прибувають.
Ну досить! Бувай здоров!

ги, що веде на провал Сурдук, відперли ми румунські приступи. На полудневим фронті ввляли ми понад 450 бранців.

Зі світа.

Швеція.

Від початку війни були король, парламент і нарід в Швеції рішені задержати нейтральність. Швеція ніколи не думала про те, щоби взяти участь в тій страшній війні, хибя, щоби її до того приневолено. Всі Шведи були би щасливі, як-що настав би мир. Не треба однак забувати, що Швеції не можна здавати. Вона тепер находити ся в дуже труднім положенню, бо має коло себе з одного боку Англію, з другого Німеччину. Для Швеції неможливо зірвати з Німеччиною. Вони потребують різних німецьких виробів, яких їм не може доставити Англія, з якої вони спроводжують тільки одну п'яту частку потрібного їм вугля. В Англії думають, що Швеція заосмогрює Німеччину великими припасами. Се неправда. Того, що вивозить ся ві Швеції до Німеччини, навіть не можна брати в рахунок у її війсьним білянці; воно не вистарчило би на продовжене Німеччиною війни хочби тільки на один день. Що до господарського положення Швеції, то більша частка її населення не має найпотребніших виробів привожуваних колись з чужих країв. Богато промислових заводень спинило роботу у себе, так що ціла Швеція вже тепер терпить з приводу війни, хоч сама її не веде.

Норвегія.

Спір між Норвегією і Німеччиною з приводу підводних човнів ще не покінчений. Норвегія далі не позваляє німецьким підводним суднам заїжджати до своїх пристаней, а Німці далі затоплюють норвеські кораблі, що перевозять товари Ледовим Океаном до Мурману в Росії. Сподіють ся однак, що сей спір закінчить ся мирно.

Представленя до повітових комісій причинкових і жалоби до ц. к. найвишого трибуналу адміністраційного у Відні в случаю відмови причинка на удержане

„вносить адвокатська канцелярія“
Д-РА СТЕПАНА БАРАНА
у Львові, ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

Дві українські заяви. З проводу видаля двох відручних письм в справі відокремлення Галичини і створення Польщі Народний Комітет у Львові відбув в неділю 5. с. м. надзвичайне засідане, на котрім по рефераті д-ра Барана прийнято одностайно його резолюцію, котру подаємо на вступі. Так само Українська Парляментарна Репрезентація у Відні по довшій нараді видала заяву, котру рівнож подаємо на вступі безпосередно по заяві Народного Комітету. Обі означують наше становище в справі відокремлення Галичини, відоме зрештою з нашої політичної історії в Австрії.

Українська депутація у д-ра Кербера. Нарада українських парламентарних заступників з президентом міністрів д-ром Кербером відбула ся в суботу 4. с. м. о год. 5. по пол. В нараді взяли участь вибрані загальною парламентарною репрезентацією д-р Кость Левицький, Юліян Романчук, д-р Лев Бачинський, Микола Спинул, д-р Вєген Петрушевич і д-р Євген Левицький.

Що дієть ся в занятій Галичині і Буковині? Один з редакторів, що звидів недавно заняту Москалями Галичину і Буковину, так описує в заграничних газетах тамошнє жите: Треба би затратити всякі людські

почування, щоби не зщеміло серце у кого небудь, хто мусить дивити ся на згарища, в які обернула ся країну воєнна пожежа. Страшно описувати, що зроблено з тою землею і з тим народом. В послідних часах бачив я великий шмат землі, через який знов перекотили ся філії війни, — я бачив села зрівнані з землею, знищені фільварки, збурені церкви, пусті місточка. Коли ще щось вратурало ся, то там, де неприятельські війська, відступаючи швидко, не приймали битви. Недавно їздив я з Коломиї до Чернівців, задержуючи ся по дорогі у місточках. Всюди там сумний образ знищення. Кілька кілометрів за Коломиєю, по правім боці дороги було село, в яким зберегло ся кілька хат. Снятин зовсім виселений, дуже знищений і спалений, особливо частка міста коло ричку і головного гостинця. Передмісте Чернівців коло залізничної стації Жучки збомбардоване і в часті спалене. Самі Чернівці потерпіли небогато. Масово виємігрувала засібніша частка жидівського населення. Кілька послідних днів перебував я в Тернополі і мав нагоду оглянути сусідні місцевости. Микулинці на загал цілі. Жидів мешкає там багато, склепи з малими виімками поотвирані. Церков, костел і двір, в яким мешкає тепер властитель, не ушкоджені, за те спалений зовсім великий млин турбіново-водний. Зруйновані і спалені будинки на стації Прошова. Тернопіль, що так близько був через довший час боевої лінії, жите вичайним житем. На загал не погане місточко, але в нїм лізі нездорові відносини і великий бруд. Під тим зглядом перед ведуть жидівські часті середмістя, себто частка улиці Мишкевича, а особливо дільниця, що сусідує з Руською улицею. Склепи з кольоніальними товарами заложені переважно російськими купцями. Про працю в Тернополі не трудно, зарібки добрі, а не має їх той, хто не хоче працювати. Се відносить ся до професіоністів і робітників. За те трудне положенне інтелігенції, якої впрочім в місті не багато. Містови надає краску сіра дрібношчанська товпа з великою перевагою жидів. Сумне те, що молодіж дармує без науки В сім році військові власти дозволяють на утворенє шкіл та справа отвореня гімназій на жаль ще не порішена.

Що дієть ся в бараках в Хоцені? В бараках в Хоцені в Чехії примішуванє давніше найже виключно тільки польських виселенців, тепер польські виселенці з західної Галичини вернули домів, так що в бараках остало тільки небогато Поляків з середної і східної Галичини. Натомість тепер звозять там наших примусових виселенців з понітв коло боевої лінії і нині більшість в Хоценських бараках творять українські виселенці. Про страшні відносини, які там панують, так пише один латинський священник: Діти, що для кожного народа є предметом найбільшої опіки, гинуть в хоценських бараках марно, як мухи перед зимою. В 1915 р. при пересічнім числі 15.000 людей, вмерло 1.227 осіб, з чого 900 дітей. В 1916 р. в чотирех перших місяцях при пересічнім числі населеня 9000 померло 1410 осіб, з того 1078 дітей а до 24. вересня с. р., померло 2.083 осіб, з того 1.303 дітей. Якж причини тої величезної ріжнїці в смертності. Отже починаючи від січня до цвітня с. р. вивожено евакуованих із східних повітів і поміщено їх на Моравії в Угорським Градици для відбутя карантанні. В Угорським Градици поселено їх в цегольнях, де люди терпіли зимно або заведено їх до двірських стаєн і там без світла, у стухлім воздуху, в тгною перебували люди 21-дневну карантанну. Людї, що таборили знова під голим небом, видів я 14. липня м. р. Після відбутя такої карантанні відсилано людий до хоценських бараків, де знова відбували вони карантанну, спали на голій долівці без сїяників, серед студени йшли купати ся і т. д. Загальне положенне в бараках дуже прикре, бо харч зовсім пісний, наслідком чого люди дуже ослаблені і виглядають як трупи. Бараки тут темні, а до того згромадженє великого числа мешканців в кождім бараці пособляє поширеню заразливих недуг. Більшість бараків незаосмоцена, як слїд, з приводу чого даєть ся відчувати діймаюче жимно*. Стільки латинський священник про новіренних своїй духовній опіці польських виселенців в Хоцені. Доси не має наша суспільність докладного і вірного образу відносин в тих бараках, де розміщені

українські виселенці. Було би обовязком місцевої інтелігенції, а з окрема людий, що стоять близько управи бараків, подбати про те, щоби українська суспільність не була в тривожній непевности про своїх земляків, яким довело ся коротати час воєнного лихолітя в чужинських бараках і довідала ся дещо зі своїх газет про відносини в хоценських бараках.

Великі спроневереня в причинковій комісії в Кракові. В Кракові відкрито недавно великі спроневереня в повітовій комісії причинковій для міста Кракова, що йдуть в сотки тисячів Корон. Головних спроневеренєв допустив ся один писар з комісії, котрий від довшого часу фалшував аркуші виплат та ореченя комісії, а також повновласти, вписував видумані назвиска осіб і як управнений ліби повновласник сторін отримувал грошеві запомоги з краєвої філіяльної каси. Шахруючи в той спосіб, дістав він з каси вже більше як 50 тисяч корон. Прочуваючи певно, що спроневереня ті будуть викриті, ввіхав сей писар з Кракова в незнанім напрямі. Отримані тим способом гроші пропустив він на ріжні забави в Кракові, Закопанім та Відні. Для перепроводженя контролі в краківській запомоговій комісії приїхав до Кракова секретар намісництва бар. Конопка, президент краєвої запомогової комісії в Бялій.

Стяганє з обороту нікелевої 20-сотикової монети. Урядово доносять: Перед кількома тижнями поміщено в дивенниках розпорядок міністерства скарбу з 31. липня с. р. в справі стягненя з обороту нікелевих 20-сотикових грошей. Ніклю потребує тепер військовість і тому треба згадані монети як найскорше відносити до державних кас, урядів і Австро-угорського Банку, де їх виміняєть ся на залізні або паперові гроші. Касам і урядам заборонено видавати нікелеві гроші.

Застановленє видавництва. „Громадський Голос“, орган української радикальної партії, перестав виходити з днем 1. падолиста с. р.

Оповідки.

Для наших борців! Третий рік триває велика світова війна. І далі ллєть ся людська кров. Рине із молодих українських сердець. Бють ся наші герої у великим двобою світа, борють ся на всіх боєвищах, на сході, заході та полудни. Вже третій рік стоять українські січові стрільці та українські жовніри в полі. У тяжких трудах судилось їм прожити сі два довгі роки. Серед грому куль, у вічній небезпечі, непевности жита. Не лякає їх ні куля, ні мороз тріскучий, ні вітер зимний. Жертвують свої буйні голови за долю-волю свого народа. Зближаєсь Різдво Христове. Третий раз святкувати-муть українські січові стрільці та жовніри ц. і к. армії се велике свято далеко від своїх рідних-близьких. У довгі сірі дні та тихі ночі все лине наша думка до них. Тож і в сім великим дні не забудьмо за них! Нехай у кожного українського жовніра наповнить ся серце свідомстю та певністю, що все українське громадянство в вдячності памятає за него! Докажїмо що їх доля та недоля лежить нам на серці! Осолодїм їм свято Різдва Христового хоч малим доказом, що тямимо про них! Жертвуймо на різдвяні дарунки для укр. січових стрільців! Складаймо на різдвяні дарунки для укр. жовнірів ц. і к. армії! Ласкаві жертви в грошах і в натурі просить ся слати на адресу „Краєвий Комітет різдвяних дарунків для У.С.С. і Українців жовнірів ц. і к. армії“ Львів, ул. Мохнацького ч. 12. (Укр. Товариство Пед.)

До відома широким верствам населеня подають Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ і краєве господарське Товариство „Сільський Господар“, що з днем 1. падолиста 1916 р. отворили „Канцелярію правної поради“, яка зовсім безплатно буде уділяти правної поради і помочи у всіх адміністраційних справах, що безпосередно або посередно мають лучність з війною та її наслідками, а особливо в справі причинків, в справі пенсій і заломог для інвалідів і для вдів і сиріт по поляглих жовнірах, в справі воєнних чинитєб і шкід,

в справі військових рекамацій, в справі ур-
лопів для жовніврів, в справі премій і зачетів
на озимі засіви, в справі позичок в галицьким
воєнним заведенню кредитовим, а також в спра-
ві відпису податків. Поради можна засягати
устно або письменно. В погіднім случаю до-
лучити марку на відповідь. Льокаль канцеля-
рії містить ся в домі товариства „Просвіта“
ринол ч. 10. II. поверх. Години урядові що-
денно від 9 до 1 рано і від 4 — 6 по полуд-
ни з винятком неділь і українських свят.

Чудова річ

бути гарною, здобути собі красою становище в то-
варискім житю, в родині, у своїх, — а сю чудову річ
може здобути кожда женщина, що вживає Феллера
помаду на лице і на шкіру „Ельза“. Вона нищить ве-
сяняки, плями, нечистоту, заскірники, прищики, робить
шкіру м'якою, ніжною, рожевою; тисячі женщин
вживає її зі знаменитим успіхом. Не вживайте одна-
кож шкідливих середників, але замовляйте єдино тіль-
ки правдиву помаду на шкіру „Ельза“. Ціни мирові:
1. слоік коштує 2 корони — як допаковане, 2 слоіки
5 корон франко. Так само улюблене є феллера мило
бораксове (80 сотників) і Феллера мило літєво-молоч-
не (1 Корона). Замовляти тільки від E. V. Feller, Stu-
bica Elsaplatz, Nr. 308 (Кроатія).

НАДІСЛАМЕ.

Надворний і судовий адвокат

Др. Евген Левицький

відновив свою

адвокатську канцелярію
у Відні.

Адреса канцелярії така: Dr. Eugen Lewyckij in
62. Wien, VIII., Josefstädterstrasse 73. 2—5

Оголошення.

Для тих, що оголошують ся, подіємо до відава,
що у нас є така тарифа:

Оголошення звичайні за стрічку одношазьогоу дрібним
друком або її місце 20 с. — Надіслане за стрічку дріб-
ним письмом або її місце 60 с., в оловістках 80 с., в
часті редакційній 1 К. Повідомлення про вітання, зару-
чнини і т. п. по 150 К за стрічку, найменше 4 К. Дріб-
ні оголошення за слово 6 с., найменше 60 сот. Слова
грубшим друком числять ся подвійно. Передплата
і належитість за інсерати платні у Львові.

болі — як віщун погоди се нічого над-
звичайного. Ми знаємо багато людей, які точно на
перед знають, чи буде в кілька годин дощ. Надходя-
чу зміну погоди відчувають вони через болі членів,
рване або кольки, а кождий, що терпить на се був би
певно дуже рад, наколиб міг позбутися тих віщунів.
А се дуже легко можливе. Треба лише вимасувати
болючі місця успішним, ростинним есенцією-флюїдом
Феллера з м. „Ельза-флюїд“ а болі дуже скоро усту-
пають. Многі лікарі поручають „Ельза-флюїд“ до та-
ких яггодячих болі масажів і нема нині такого друго-
го середника до натирання, який був би так улюбле-
ним. І справді „Ельза-флюїд“ годі чим небудь иншим
заступити при яггодячих біль натираннях. А при сім є
се з всіх середників до натирання і найдешевший, бо
12 флашкок коштує лише 6 корин. Замовляти його мож-
на лише у аптекаря E. V. Feller, Stubica Elsaplatz Nr.
308 (Кроатія). Так само улюбленим домашнім середни-
ком є лагідні розвільнюючі, рабарбарові пігулки з м.
„Ельза-пігулки“ яких мирові ціни 6 пуделок оплатно
коштує лише 4 К 40 с. і Феллера сильний мігреневий
олівець з м. „Ельза“ і картон 1 К. Феллера туристи-
чний пластер з м. „Ельза“ по 1 і 2 К. усуває дуже ско-
ро нагнітки. (с)

Добрий „ІКО“ годинник

подавлюваний і жаданий всіми, бо він є

совершенство годинникарської штуки!

- № 410. Ніклевий анкеревий-роскопф годинник K. 410
- 705. Роскопф годинник, механізм з каміннями 590
- 449. Роскопф годинник, гравюрований з
сильно посрібленим плащем подвійним 720
- 720. Срібний штифтовий ремонтар го-
динник 970
- 600. Радіом годинник кишеньвий, світ-
чий в ночі 840
- 1450. Ланцшук з білого металю 280 Кор.
з ніклю 100
- 1203. Добрий будильник 350
- 1360. Добрий годинник стінний 480
- 1142. Срібна брошка 250
- 1149. Срібна брошка з 3. частий 150
- 458. Серце з золота дубль 480
- 1265. Діамант до різання скла 550
- 1645. Кульчак з позолочуваного срібла 240
- 1022. Срібний вінець рож 570

Висилає ся за пошлятою. — Що не до влодоби
можна винімати!

Величезний вибір годинників, перстенів, прикрас і да-
рунків і пр. у великій прогарині ціни. Жадайте
його даром і франко.

Всі годинники точно врегульовані.

Власна фабрика годинників у Швайцарії.

Власна марка „ІКО“ світової слави.

Світловий ви-
силковий дім
H. Suttner, лише в **Laibach** ч. тиз.
Нема флітт! Світлову славу добув висилкою
добрих годинників. — — — — — Нема флітт! 3

Ширіть „Свободу“!

РУСЬКА ШАДНИЦЯ

в Перемишлі, вулиця Косцюшка ч. 3.

Принймає і виплачує шадничі вклади
щоденно в годинах урядових. Вкладки опро-
центує на 4% починаючи вже від сліду-
ючого дня по дни зложена аж до послідного
дня перед днем відобраня.

ВКЛАДКИ в „Руській Шадниці“ можна
складати особисто в касі товариства, пошто-
вими переказами, грошевими листами, чеками
почтової Шадниці, які Дирекція Шадниці на
жадане безплатно достарчає, і в філіях банку
австро-угор на рахунок „Руської Шадниці“.

Уділяє позичок: а) сипотечних платних
піврічними амортизаційними ратами на протяг
літ 10—45 після вибору позичачого; б) на
льомбард ефектів, й на есконт векслів. Спра-
ви позичок полагодуєсь можливо скоро.

Всяких інформацій і друків уділяє канце-
лярія „Руської Шадниці“ ул. Косцюшка, На-
родний Дім, 1. пов. щоденно безкорисно в
годинах урядових від 9—1 год. крім неділь
і українських свят.

Після § 14. устава „Руської Шадниці“,
затверженого через ц. к. міністерство внут-
рішних справ вкладки в товаристві „Руська
Шадниця“ в Перемишлі надають ся до льо-
кацій пупілярних, фондацийних і т. п. капіталів,
має отже „Руська Шадниця“ пупілярну обез-
пеку. 3—? 56

Є хоровиті особи і слабі діти, є люди, що терплять
на болі в шії, грудях і в жолудку, які ніколи не
вернуть до здоровля, бо вони за слабі, щоби мог-
ли їсти і стравити звичайні страви. Для

Скріплення хорик, дітий

і слабосилних людей треба брати дуже легко стра-
вне, богате в поживу і витворююче кров средство.
Але не конче треба брати поживне средство зла-
джене за границею а страшно дороге і штучно при-
ладжене. Іх дуже часто поручають шумні реклами.
Природа дає нам много поживнійше, много лекше
стравне средство, чистий непідроблений натураль-
ний продукт а до того ще й много дешевий, так
що всякий може його купити для себе, для хорої
рідні і для своїх дітий. Се **Феллера правдивий,
очищений доршовий утробний тран.** Він має
приємний смак і тому повинен мати першество
перед недуже мило пахучим, не смачним, звичайним
траном і перед всякого рода мішанинами. Навіть
діти беруть його радо. Хорі на блідачку, недокров-
ні, не добре відживлені, хорі на груди, шню, легкі,
реконвалесценти, слабовиті, скрофулічні, хорі на
кости, нерозвинені діти, кормлячі матери, особи,
що перебули хоробу повинні після вказівок лікарів
зживати доршовий утробний тран, як цінну скрі-
плюючу поживу. Він дуже добре ділає і скріплює
видихові органи, шню, груди і легкі. Феллеровим
траном доставляємо тілови тих материй, яких воно
потребує, щоби привернути втрачену силу. В той
спосіб помагаємо до виздоровління. У дітий, які
ростуть, підпомагає ріст, шкільні діти вчать ся ліп-
ше, бо через тран дістають ліпшу поживу а для
хорих на блідачку і недокровних молодих дівач
се конче скріплююче средство. В порівняню до
своєї ясности є він дуже дешевий, для дітий,
що дістають зуби, для старших слабосилних осіб,
для духово вимучених, для женщин перед і по по-
роді а також в часі менструації, має він велику
поживну вартість і не можна його так легко засту-
пити иншим поживним средством. Доршовий утроб-
ний тран поручають многі лікарі при многих хоро-
бах, хорим на груди, легкі, ослаблені і т. д. Він
додає апетиту, улекшує стравлене, творить здоро-
в'я і правильно зложеноу кров і прискорює зріст
ваги, а при всяких хоробах прискорює виздоровле-
не, дає здоровий вигляд і робить відпорним на недуги.
Мирові ціни: 2 флашки коштують оплатно ли-
ше 5 корон, прямо від Apotheker E. V. Feller, Stub-
ica Elsaplatz Nr. 308 (Kroatien). A 1—5

**ТОВАРИСТВО
ВЗАЇМНОГО-КРЕДИТУ**

„ДНІСТЕР“

у ЛЬВОВІ
ул. Руська ч. 20.
Телеф. 788.

засноване при Товаристві взаїмних обез-
печень „ДНІСТЕР“ в р. 1895 на підставі
закона о стоваришенях з р. 1873.

Одвічальність членів обмежена до ве-
лікої висоти уділу.

Цілю Товариства є уділюване креди-
ту своїм членам рілньникам обезпеченим
„Дністрі“ від більше літ.

Відсотки від вкладок 4 проц.

без потрученя рентового податку.

ВКЛАДКИ

принймає і виплачує Каса Товариства в у-
рядових годинах від 8. до 2. в полудне.

Канто в Почтової Шадниці 35.627.

Жирове канто в Австро-угорський
Банку.

Шадничі вклади K 4,725.000

Власний маєток . 649.000

Уділені позички . 4,850.000

Канцелярії Товариства отворені пера-
полуднем.

13—1

**ОДИНОКЕ НАШЕ СТОВАРИШЕНЕ НА ЦІЛУ
ЛЕМНІВЩИНУ**
ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНОГО КРЕДИТУ
„БЕСНИД“
в сяноці,
ул. Францішканська ч. 25.
Принймає і виплачує шадничі вклад-
ки щоденно в годинах урядових.
Вкладки опроцентує на
4 1/2%
Уділяє гіпочечні і векслеві позички
від дуже корисними услівями.
Години урядові:
61 від 9 до 1 і від 3 до 5. 2—2